Муркаш район хаçачĕ

Çĕнтерӳ ялавĕ

1944 çулхи çу уйăхĕн 5-мĕшĕнченпе тухать

83-84 (7937-7938) №№ ✻ Шăмат кун, 2011 çулхи октябрь (юпа) уйăхĕн 22-мĕшĕ ✻ Хакĕ ирĕклĕ

Тутлă апат çитереççĕ

Коллективсенче

Республикăри Министрсен Кабинечĕ 2012 – 2020 çулсем валли «Сывлăха сыхлас ĕçе аталантарасси» патшалăх программине йышăннине пирĕн общество аталанăвĕн черетлĕ утăмĕ темелле. Ăна пурнăçа кĕртме уйăракан укçа-тенкĕпе тĕллевлĕ усă курассинче сывлăх учрежденийĕсенче ĕçлекен кашни специалистăн тӳпи пур. Мăн Сĕнтĕрти 2-мĕш номерлĕ больницăн поварĕсем те хăйсен ĕçĕнче ответлăха туйса вăй хураççĕ. Людмила Михайловна Мышевăн (сăн ӳкерчĕкре сулахайри) повар стажĕ 1984 çултанпа. Виçĕ ывăл çуратса ӳстернĕ хĕрарăм пĕрле 2-мĕш çул ĕçлекен Галина Витальевна Романовăпа чирлисене те, больница ĕçченĕсене те яланах тутлă апатпа тивĕçтереççĕ.

А. БЕЛОВ сăн ӳкерчĕкĕ.

«Тĕп ыйту – вĕрентӳ пахалăхне ӳстересси»

Пирĕн интервью

2011 çулта вĕрентӳ системине аталантарма патшалăх 20 миллиард тенкĕ уйăрнă. Кун пекки темиçе вунă çулах пулман-ха. Апла пулсан патшалăх вĕрентӳ сфери çине пысăк тимлĕх уйăрни куç кĕрет. Хальхи вăхăтри инфраструктурăна туса хурасси, экономикăн вăйлă механизмĕсене ĕçлеттересси, пултаруллă педагогсене, вĕренекенсене хавхалантарасси тата пулăшасси – çаксем пĕтĕмпех çĕр-шыв экономикине инновациллĕ пĕр тăнăç аталану çулĕ çине илсе тухма пултаракан çĕнĕ ĕрăва ӳстерме пулăшаççĕ.

Çакăн пек условисенче пирĕн республикăри вĕрентӳ сфери мĕнле аталанĕ? Шăпах çакăн пирки калаçăпăр та паян Чăваш Республикин вĕрентӳ тата çамрăксен политикин министрĕпе В.Н. ИВАНОВПА.

– Владимир Николаевич, Чăваш Ен çĕр-шывра вĕрентӳ енĕпе яланах малтисен ретĕнче пулнă. Пирĕн республика ыттисенчен маларах вĕрентӳ системин модернизаци ыйтăвĕсене комплекслă татса парассипе ĕçлеме пуçларĕ. Пĕрлехи патшалăх экзаменĕсене, вĕрентӳ учрежденийĕсене оптимизацилессипе, профильлĕ вĕрентĕве тата аслă классенчи ун уменхи вĕрентĕве, пуçламăш сыпăкра тĕн культурин никĕсĕсемпе чиркӳпе çыхăнман этикăна пурнăçа кĕртессипе тата ыттипе те пилотлă регион пулчĕ. Паян мĕнле улшăнусем пулса иртеççĕ?

– Вĕрентӳ системине малалла аталанма паян лару-тăру лайăхланса пырать. Республикăри пĕтĕмĕшле вĕрентӳ системин малашнехи модернизацийĕпе Чăваш Енре комплекслă мерăсем йышăннă. Вĕсем учительсен ĕç укçине ӳстерме, çамрăк специалистсене шкула явăçтарма, ачасене пахалăхлă вĕрентӳпе тивĕçтерме, вĕрентӳ учрежденийĕсенчи пурлăх базине çĕнетсе çирĕплетме тата учительсемпе шкул директорĕсен квалификацине ӳстерме май параççĕ. Çапла вара 2011 çулта çак ĕçсене пурнăçлама пурĕ 408 миллион тенкĕ уйăрнă, вĕсенчен 134 миллион тенкĕ – ĕç укçине ӳстерме. 2011 çулта вăл пĕтĕмĕшле илсен 30 процента яхăн ӳсмелле.

Çапла вара Чăваш Ен историйĕнче пĕрремĕш хут учительсен ĕç укçи экономикăри ĕç укçин вăтам кăтартăвĕнчен пысăкрах пулĕ – 13900 тенкĕне яхăн (2011 çулхи экономикăри ĕç укçин вăтам кăтартăвĕн 106 проценчĕпе танлашать). Уйрăммăн тата акă мĕн палăртмалла: республика ертӳçисем учительсен ĕç укçине кăна мар, психолог педагогсен, социаллă педагогсен ĕç укçине те, питĕ пĕлтерĕшлĕ – воспитательсемпе ача сачĕсенче вăй хуракан педагогсен ĕç укçине ӳстерме те майсем тупрĕç.

Республикăра пултаруллă та хастар педагогсене яланах активлă пулăшса пынă. «Вĕрентӳ» нацпроект пурнăçа кĕнипе пирĕн 700 педагог ытла тĕрлĕ конкурс çĕнтерӳçисем, Раççей тата Чăваш Ен Президенчĕсен премийĕсен лауреачĕсем пулса тăчĕç. Нумай пулмасть пирĕн президент М. Игнатьев ятарлă указа алă пусса çирĕплетрĕ. Унпа килĕшӳллĕн республикăри «Чи лайăх учитель», «Чи лайăх воспитатель» тата «Чи лайăх класс ертӳçи» конкурссен çĕнтерӳçисене Чăваш Республикин пуçлăхĕн хавхалантару укçине тивĕçессĕ: 150 пин тенкĕ, 100 пин тенкĕ тата 50 пин тенкĕ.

Шкулсене çĕнĕ оборудованипе тивĕçтерессин активлă тапхăрĕ пырать. Çĕнĕ вĕренӳ çулĕ пуçланнипе пĕрлех шкул автобусĕсен паркĕ те пуянланчĕ. Учитель кунĕнче республика президенчĕ 34 шкула çĕнĕ автобус усçине пачĕ. 2011 çулта вара пĕтĕмĕшле 64 автобус туянма палăртса хунă. Пуçламăш классене вĕрентекенсен ĕç вырăнне автоматизацилеме Чăваш Ене пурĕ 700 комплект оборудовани килсе çитмелле. Тĕп шкулсем компьютер техникипе, шкул библиотекисем художество литературипе пуянланĕç.

(Вĕçĕ 2-мĕш стр.)

Пурнăçлани курăмлă, тĕллевсем татах та пысăк

Республикăра

Октябрĕн 18-мĕшĕнче Правительство çуртĕнче Чăваш Республикинчи пурăнмалли çурт-йĕр патшалăх инспекцийĕн ĕç-хĕлне çутатакан пресс-конференци иртрĕ. Пресс-конференцие районсенчи тата республикăри массăллă информаци хатĕрĕсен представителĕсем, ытти ответлă ĕçченсем хутшăнчĕç. Унăн ĕçне Чăваш Республикин Президенчĕн канашлуçи Н.И. Володина ертсе пычĕ, тĕрлĕ ыйту хускатрĕ. Пресс-конференцие хутшăннисене республикăри пурăнмалли çуртйĕр патшалăх тĕп инспекторĕ И.Г. Никитин ку тĕлĕшри пĕтĕмĕшле лару-тăрупа паллаштарчĕ.

Чăваш Республикин Президенчĕн Указĕпе килĕшӳллĕн 2002 çулта республикăра Чăваш Республикин çурт-йĕр патшалăх инспекцине йĕркеленĕ. Инспекци çине пысăк тивĕç тиеннĕ: пурăнмалли çурт-йĕр фончĕн ĕç-хĕлне тĕрĕслесси, коммуналлă пулăшупа тивĕçтерессинче граждансен саккунлă интересĕсене туллин хӳтĕлесси. Çынсен интересĕсене хӳтĕлес тĕллевпе инспекци планпа пăхнă, прокуратура тата республика ертӳçи сĕннĕ тĕрĕслевсене ирттерет, çынсене хăйсен ыйтăвĕсемпе йышăнать.

Паянхи кун тĕлне республикăра 10233 нумай хватерлĕ çурт, вĕсенчи пĕтĕмĕшле калăпăш 15 миллиона яхăн тăваткал метр. Пĕтĕмĕшле илсен нумай хватерлĕ çуртсене тытса тăрассипе ертсе пыракан компанисем (паянхи кун тĕлне республикăра 130), юлташлăхсем (498), çурт-йĕр кооперативĕсем (60) ĕçлеççĕ. Хваттере ăшăпа тивĕçтерессипе, çуртйĕр çивиттине юсасси, çĕнĕрен тăвасси, пăрăхсене улăштарасси, юсасси тата ку тĕлĕшри хăш-пĕр ĕç вĕсем çине тиенĕ.

Кăçалхи тăхăр уйăхра инспекци граждансем сырнă 2244 ыйтăва пăхса тухнă. Çынсен интересĕсене хӳтĕлес тĕллевпе планпа пăхнă 428, прокуратура ĕçченĕсемпе 159 тĕрĕслев ирттернĕ. Çавна май ситменлĕхсене тупса палăртнă, çурт-йĕр организацийĕсен тĕлĕшпе 839 предписани, административлă майпа (933, 2 пин тенкĕлĕх) йĕркене пăснăшăн 133 протокол çырнă. Хăш-пĕр ертсе пыракан компанисен, юлташлăхсен ертӳçисене явап тыттарма тивнĕ.

(Вĕçĕ 4-мĕш стр.)

Çыру: мĕн сĕнетĕр?

Михаил Игнатьев Президент ЧР Патшалăх Канашне тата халăх патне çулсерен яракан Çырăва хатĕрлеме пуçланă. Пысăк пĕлтерĕшлĕ çак документра вăл правительствăн, парламентăн, вырăнти хăй тытăмлăх органĕсен, предприятисемпе организацисен ĕçĕн кĕске тата нумай вăхăтлăх стратегийĕн программине йĕркелеме ситĕнӳсемпе пĕрлех çивĕч ыйтусене те усăмлăн палăртĕ. Çырăва хатĕрленĕ чухне республика пуçлăхĕ Чăваш Ен халăхĕн, общество организацийĕсен, граждан обществин ытти институчĕн шухăш-кăмăлне те шута илĕ.

Çынсен пурнăç шайне ӳстерес тесен пирĕн пĕрле мĕнле тĕллевсем палăртмалла? Чăваш Ен Президенчĕн мĕнле темăсене тĕплĕнрех тишкермелле? 2012 çулхи Çырăва эсир мĕн кĕртме сĕнетĕр? Сирĕн шухăшăрпа пурнăçа мĕн лайăхрах, хăтлăрах, меллĕрех тăвĕ? Сĕнĕвĕрсене çак адреспа йышăнаççĕ: Шупашкар хули, Президент бульварĕ, 10-мĕш çурт; e-mail, analit2@cap.ru. «Çырăва хатĕрлеме» тесе палăртмалла. Тел.: 39-35-73, 39-35-75.

Çĕр улми пуссисенче

Пĕр кунта – 27 гектар

Районти хуçалăхсенче тĕп ĕçсем çĕр улми пуссисенче сарăлнă. Ĕнерхи кун тĕлне «иккĕмĕш çăкăра» пĕтĕмпе 1188 гектар çинчен (92,4 процент) кăларса пухнă. Юлнă лаптăк – 97 гектар. Пĕр кун хушшинче ăна 27 гектар çинчен пухса илнĕ. «Свобода» хуçалăхра пухса кĕртмен лаптăк 17 гектар, «Ударник» хуçалăхра 25 гектар, Чапаев яч. хис. хуçалăхра 2 гектар, «ВаСем» обществăра 30 гектар, «Картофель» агросоюзра 3 гектар, «Бездна» обществăра 12 гектар, С.К. Сретинскийăн, В.В. Бархаткинăн, В.В. Горбуновăн хресчен (фермер) хуçалăхĕсенче 1-4-шар гектар. Тухăç пĕр гектар пуçне вăтамран – 121,1 центнер. Çĕр улми пуссисенче 24 копалкăпа 10 комбайн ĕçленĕ. Пахча çимĕçе 170 гектар çинчен (74,7 процент) пуçтарса илнĕ. Пĕр гектар пуçне тивекен вăтам тухăç – 179,6 центнер.

Çĕртме 3639 гектар сухаласа хăварнă.

Жеребьевка

Объявление о проведении жеребьевок по распределению бесплатных и платных печатных площадей, предоставляемых газетой «Çĕнтерӳ ялавĕ» для предвыборной агитации при проведении выборов депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации шестого созыва, выборов депутатов Государственного Совета Чувашской Республики пятого созыва, дополнительных выборов в органы местного самоуправления в Чувашской Республике

Выборы депутатов Госдумы ФС РФ	Жеребьевка на бесплатной основе проводится ЦИК Чувашии
	Жеребьевка на платной основе проводится 1 ноября 2011 г. в 10.00 часов в редакции газеты «Çĕнтерӳ ялавĕ» по адресу: с. Моргауши, ул. Мира, д. 9 а, кабинет главного редактора
Выборы депутатов Госсовета ЧР Дополнительные выборы в органы местного самоуправления в ЧР	Жеребьевка на бесплатной и платной основе проводится 26 октября 2011 г. в 10.00 часов в редакции газеты «Çĕнтерӳ ялавĕ» по адресу: с. Моргауши, ул. Мира, д. 9 а, кабинет главного редактора

На жеребьевку приглашаются зарегистрированные кандидаты или их доверенные лица, уполномоченные представители избирательных объединений, выдвинувших зарегистрированный список кандидатов. Результаты жеребьевки будут оформлены протоколом. Печатная площадь предоставляется на основании договора, заключенного после проведения жеребьевки. Справки по телефону 62-1-36.

Саламлатпăр

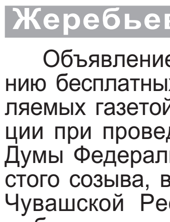

Хаклăран та хаклă, юратнă аннене, çепĕç чунлă асаннене, ытарайми кукамая, тăвана – Çармăçкасси ялĕнче пурăнакан, 70 çулхи юбилейне паллă тăвакан **Вера Антоновна ЯГОДКИНĂНА** чун-чĕререн чи ăшă сăмахсемпе саламлатпăр. Эсĕ пурри пирĕншĕн питĕ пысăк телей. Тавах сана ырă кăмăлушăн, чун ăшшине пире парнеленĕшĕн. Эпир сана юрататпăр, эсĕ пуррипе савăнатпăр. Сывлăху сан çирĕп пултăр, кун-çулу вăрăм та телейлĕ килтĕр.

Салампа: ывăлĕпе кинĕ, хĕрĕсем, кĕрӳшĕ, мăнукĕсем, кĕçĕн мăнукĕ, çывăх тăванĕсем.

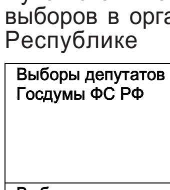

Юратнă мăшăра, хисеплĕ аннене, хаклă асаннене – Сарчак ялĕнче пурăнакан **Любовь Ивановна ВОЛКОВĂНА** 60 çулхи юбилей ячĕпе чун-чĕререн ăшшăн саламлатпăр. Сирĕн сывлăх, иксĕмли телей сунатпăр.Телейпе ăнăçу яланах санпа пĕрле пулччăр, ĕмĕтсем çитсе пычччăр. Пуринчĕн те сана çĕре çити пуç тайса тав сăмахĕ калатпăр.

Саламлаканĕсем: мăшăрĕ, хĕрĕсемпе кĕрӳшĕсем, мăнукĕсем, тăванĕсем.

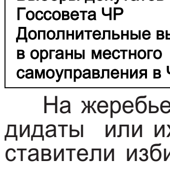

Юратнăран та юратнă, хаклă мăшăра, йăмăка, акие – Шомик ялĕнче пурăнакан **Таисия Николаевна ПАРИКОВĂНА** 55 çулхи юбилей ячĕпе чун-чĕререн тухакан ăшă сăмахсемпе саламлатпăр.

Яланах хаваслă та ырă, чунупа çамрăк пул. Эпир сана юрататпăр, эсĕ пуррипе савăнатпăр. Сирĕп сывлăх та иксĕмли телей, вăрăм ĕмĕр сунатпăр. Çывăх тăванусем яланах сана савăк кăмăлпа парнелеччĕр.

Саламлаканĕсем: мăшăрĕ, аппăшĕсемпе пиччĕшĕсем, вĕсен ачисем, çывăх тăванĕсем.

«Тĕп ыйту – вĕрентӳ пахалăхне ӳстересси»

Пирĕн интервью

(Вĕçĕ. Пуçл. 1-мĕш стр.)

– Вĕрентӳ процесĕн условийĕсемпе результачĕсем çине, пирĕн ачасен пĕлӳ пахалăхĕ çине çакă мĕнле витĕм кӳрĕ?

– Улшăнусем паянах курăмлă. Юлашки çулсенче федераллă тата республика программисем ăнăçлă ĕçленĕрен, вĕрентӳ системине инноваци проектсĕнче кĕртнĕрен шкулсен инфраструктури лайăхланчĕ. Паян вара шкул ачисен 92,3 процентне яхăн хальхи условисенче вĕренет. Вĕсем пахалăхлă пĕлӳ илесçĕ. Çакна шкултан вĕренсе тухакансен пĕрлехи патшалăх экзаменĕсенчи лайăх кăтартăвĕсем те çирĕплетсе парасçĕ. Пĕлтĕрхипе танлаштарсан Раççей шайĕнчи олимпиадăсен призерĕсем те нумайланчĕç: 16-ран 31-не çитрĕç.

Аслă классенче вĕренекенсен 90 процентне яхăн профильлĕ е уйрăм предметсене тарăннăн вĕренмелли классенче вĕренет. Профильлĕ вĕрентӳ вара ачасене професси тĕрĕс суйлама тата хăйсен тĕллевне пурнăçлама пулăшать. Хальхи вăхăтра шкулти апатланăва лайăххах йĕркелессипе, сывлăх енчен майсем хĕсĕк ачасене дистанциллĕ майпа вĕрентессипе ĕçсем пырасçĕ. Паянхи тĕп задача вăл – пĕтĕм потенциала усă курса вĕрентӳ пахалăхне çӳллĕрех шая ӳстересси.

Шкулчченхи вĕрентӳ – уйрăм ыйту. Хальхи вăхăтра 1–6 çулхи ачасем республикăра пурĕ 80,5 пин. Вĕсенчен 55 пин ача (68 процент) шкулчченхи вĕрентӳ учрежденийĕсене çӳрет.

– Республикăри сахал тупăшлă çемьесене 1,5 – 3 çулхи садика çӳремен ачасем пуррине кура компенсаци тӳлеме пуçлани питĕ пĕлтерĕшлĕ. Çапах та шкулчченхи вĕрентӳ пур ачашăн та усă пултăр тесе Чăваш Енре тата мĕнле ĕçсем тума палăртнă?

– Президент хушнипе ку ыйтăва тĕрлĕ енлĕн татса парассипе ĕçлетпĕр.

Пĕрремĕшĕ – çĕнĕ ача сачĕсем тăвасси. 2011–2014 çулсенче республикăра 24 çĕнĕ ача сачĕ тата паян ĕçлекен ача сачĕсем çумне 4 пристрой тума палăртнă. Çакă ачасем валли 4570 вырăн йĕркелеме май парĕ.

Иккĕмĕшĕ – малтан ача сачĕн çурчĕ пулнă, анчах та халĕ урăх профильпе усă куракан çуртсене каялла тавăрасси. Ку вăл 20 çурта реконструкцилессипе çыхăннă. Çапла вара – татах та хушма 2890 вырăн.

Республика правительстви тăрăшнипе çак ĕçсене пурнăçлама укçа-тенкĕ çителĕклĕ уйăрнă.

Виççĕмĕшĕ – шкулсенче шкулчченхи ушкăнсем уçасси, уйрăмах ялти шкулсенче. Мĕншĕн тесен шăпах вĕсенче ачасем сахалрах. Пирĕн кун пек опыт пур: шкулсен 40 процентĕнче паян шкулчченхи ушкăнсем ĕçлесçĕ.

Шкулчченхи вĕрентӳ учрежденийĕсен структурисене те – килти тата çемье ача сачĕсене – уçма планлатпăр. Хальлĕхе республикăра (Шупашкарпа Çĕнĕ Шупашкар хулисенче тата Етĕрне районĕнче) çемье ача сачĕ 11, килти ача сачĕ 2.

– Республикăри вĕрентӳ системин модернизаци тапхăрĕнче Муркаш районĕнчи вĕрентӳ системи мĕнле курăнать?

– Вĕрентӳ системине модернизацилеме Муркаш районне федераллă бюджетран 4 миллион та 387 пин те 800 тенкĕ уйăрнă, вырăнти бюджетран – 230 пин те 900 тенкĕ. Çак укçа-тенкĕне вĕрентӳ учрежденийĕсенчи пурлăх базине тата вĕрентӳ условийĕсене лайăхлатма усă курнă.

Шкул библиотекисенче пуçламăш классенче вĕренекенсене валли илемлĕ литература кĕнекисем 7700 экземпляр (1 миллион та 241 пин тенкĕ ытларах) чухлĕ хушăнчĕç. Районти 981 ачана кунсерен шкула 17 автобус турттарать. Шкул автобусĕсем ытларах 2002–2003 çулсенче панисем. Çак уйăхра акă кивелсе юрăхсăра тухнă икĕ автобус вырăнне çĕннисене панă (2 миллион та 195 пин тенкĕ ытларах). Районти пур вĕрентӳ учрежденийĕнче те энергие перекетлеме май паракан учет приборĕсене пĕтĕмĕшле 337 пин те 500 тенкĕлĕх лартнă. Энергоаудит иртерме 1 миллион та 172 пин ытла тенкĕлĕх килĕшӳсем тунă. Çитес вăхăтрах Муркаш районĕнчи шкулсене те пуçламăш класс учителĕсем валли автоматизациленĕ ĕç вырăн комплекчĕсем çитмелле.

Вĕрентӳ пахалăхĕ пирки калас пулсан кăçал Орининти вăтам шкулта ĕçлекен В.И. Алексеева учитель Раççей Федерацийĕн Президенчĕн премине тивĕçнине, Чăваш Республикин Президенчĕн гранчĕсене «Малыш» ача садĕнчи В.В. Гусева воспитатель тата Муркашри «Солнышко» ача сачĕ тивĕçнине асăнмасăр иртме çук. Районти шкулсенче вĕренекенсем те акă Пĕтĕм Раççейри шкул ачисен олимпиадинче хăйсене лайăххах кăтартма пуçларĕç: республика шайĕнчи олимпиадăсенче 45 вĕренекен, Раççей шайĕнче 4 вĕренекен призерсен шутне кĕнĕ. Çапла вара вĕрентӳ пахалăхĕ ӳсни те паларать.

Районта шкулчченхи вĕрентӳ тытăмĕнче татса памалли ыйтусем пур. Пысăкрах ялсенчи ача сачĕсене кайма – Муркашра, Мăн Сĕнтĕрте, Москакассинче – черетсем пур. Çулталăк çурăран аслăраххисем кăна 140 ача. Паян кунчен уснă çĕнĕ ушкăнсемсĕр пуçне çак ĕçе малалла та тăсатпăр. Çитес вăхăтрах Москакассинчи ача садĕнче тепĕр ушкăн уçмалла. Федераллă бюджетран уйăрса панă 418 пин тенкĕне çĕнĕрен уçăлакан ушкăнсене йĕркелеме тăкакласçĕ. Çитес çулта Муркашра 60 ача вырнаçмалăх малтан садик пулнă çурта реконструкцилемелле. Малаллахи çулсенче тулли калăпăшпа ĕçлемен шкулсем пуррипе те усă курса шкулсем çумĕнче ушкăнсем уçмаллине палăртнă.

Учительсен ĕç укçи кăçал виçĕ тапхăрпа ӳсрĕ: июнь уйăхĕнче – оклад 6,5 процент, сентябрьте – хавхалантару пайĕ 14,7 процент, октябрьте – оклад 6,5 процент чухлĕ.

– Юлашки вăхăтра обществăра «Раççей Федерацийĕнчи вĕрентӳ çинчен» саккун проектне активлă сӳтсе яврĕç. Ку тĕллевпе тĕрлĕ шухăшсем пĕлтерчĕç, тепĕр чух пачах хирĕçлисене те. Ăна йышăннипе мĕн улшăнать?

– Тĕрĕссех, саккун проекчĕпе активлă интересленчĕç, анчах та пулас улшăнусене ăнланманни палăрать. Çынсен чи малтанах акă мĕн ăнланмалла: вĕрентӳ тӳлевсĕр тата уçă пулать. Саккун проектне йышăнсан вара ачасене вĕрентмелли çĕнĕ майсем тупăнĕç, вĕрентӳ учрежденийĕсем харпăр хăй тĕллĕн ытларах ĕçлеме пултарĕç.

Официально

Моргаушская территориальная избирательная комиссия
РЕШЕНИЕ
18 октября 2011 года №25/1
О регистрации Ораиной Тамары Ивановны кандидатом в депутаты Моргаушского районного Собрания депутатов пятого созыва по Октябрьскому одномандатному избирательному округу № 1

Проверив соблюдение требований Закона Чувашской Республики «О выборах в органы местного самоуправления в Чувашской Республике» при выдвижении Моргаушским районным отделением Политической партии «Коммунистическая партия Российской Федерации» Ораиной Тамары Ивановны кандидатом в депутаты Моргаушского районного Собрания депутатов пятого созыва по Октябрьскому одномандатному избирательному округу №1, рассмотрев документы, представленные в Моргаушскую территориальную избирательную комиссию для регистрации кандидата, в соответствии со статьей 24 Закона Чувашской Республики «О выборах в органы местного самоуправления в Чувашской Республике» Моргаушская территориальная избирательная комиссия **решила:**

1. Зарегистрировать Ораину Тамару Ивановну, 1950 года рождения, проживающую в с. Моргауши Моргаушского района Чувашской Республики, техника-проектировщика ООО «НПП «Инженер», выдвинутую Моргаушским районным отделением Политической партии «Коммунистическая партия Российской Федерации» кандидатом в депутаты Моргаушского районного Собрания депутатов пятого созыва по Октябрьскому одномандатному избирательному округу № 1, 18 октября 2011 года, 09 часов 00 минут.

Выдать Ораиной Тамаре Ивановне удостоверение о регистрации установленного образца.

2. Направить настоящее решение для опубликования в средства массовой информации.

Председатель Моргаушской территориальной избирательной комиссии Л.Ю. ТАРАСОВА.
Секретарь Моргаушской территориальной избирательной комиссии В.Н. ФОМИНА.

Моргаушская территориальная избирательная комиссия
РЕШЕНИЕ
18 октября 2011 года №25/2
О регистрации Белова Евгения Леонидовича кандидатом в депутаты Собрания депутатов Чуманкасинского сельского поселения Моргаушского района по Ягаткинскому одномандатному избирательному округу № 5

Проверив соблюдение требований Закона Чувашской Республики «О выборах в органы местного самоуправления в Чувашской Республике» при выдвижении Моргаушским районным Чувашской Республики местным отделением Всероссийской политической партии «ЕДИНАЯ РОССИЯ» Белова Евгения Леонидовича кандидатом в депутаты Собрания депутатов Чуманкасинского сельского поселения Моргаушского района по Ягаткинскому одномандатному избирательному округу № 5, рассмотрев документы, представленные в Моргаушскую территориальную избирательную комиссию для регистрации кандидата, в соответствии со статьей 24 Закона Чувашской Республики «О выборах в органы местного самоуправления в Чувашской Республике» Моргаушская территориальная избирательная комиссия **решила:**

1. Зарегистрировать Белова Евгения Леонидовича, 1974 года рождения, проживающего в с. Чуманкасы Моргаушского района Чувашской Республики, временно не работающего, выдвинутого Моргаушским районным Чувашской Республики местным отделением Всероссийской политической партии «ЕДИНАЯ РОССИЯ» кандидатом в депутаты Собрания депутатов Чуманкасинского сельского поселения Моргаушского района по Ягаткинскому одномандатному избирательному округу № 5, 18 октября 2011 года, 09 часов 15 минут.

Выдать Белову Евгению Леонидовичу удостоверение о регистрации установленного образца.

2. Направить настоящее решение для опубликования в средства массовой информации.

Председатель Моргаушской территориальной избирательной комиссии Л.Ю. ТАРАСОВА.
Секретарь Моргаушской территориальной избирательной комиссии В.Н. ФОМИНА.

Октябрĕн 20-мĕшĕнче – Кредит кооперацийĕн кунĕ

Е.В. Богданова: «Содружество» кредит кооперативĕ сĕнекен пулăшу пуриншĕн те меллĕ»

Чăваш Республикинче 2003 çултанпа «Содружество» кредит кооперативĕ ăнăçлă ĕçлет, çынсен ыйтăвне туллин тивĕçтерет. Кооператив пулăшăвне республикăра пурăнакансем кăна мар, унăн тулашĕнчисем те аван туяççĕ. Халĕ Мари Эл Республикинче те пĕр уйрăм ĕçлет, унсăр пуçне Красноармейскинче тата Çĕрпӳре. «Содружество» кредит кооперативĕн пулăшăвĕ чылайăшне пулăшнине, малашне те йывăрлăхра çынсемпех пуласси тĕпе хурса хăйĕн ĕç-хĕлне татах та анлăлатрĕ. Çавна май кăçалхи июнĕн 1-мĕшĕнче Муркаш салинче хушма уйрăм йĕркелерĕç, кунти ĕç-хĕлпе тĕплĕнрех паллашма эпĕ унăн директорĕпе Е.В. БОГДАНОВĂПА тĕл пулса калаçрăм.

– Елена Васильевна, халĕ ĕнтĕ малашне Муркашра пурăнакансен те çирĕн пулăшупа усă курма май пур.

– Пирĕн тĕп тĕллев – çынсене кĕске вăхăтра курăмлă пулăшу сĕнесси, çапла майпа вĕсене йывăрлăхра алă тăсса парасси пулса тăрать. Эпир хамăр кооператив членĕсене меллĕ заем илме майсем туса паратпăр, ытти пулăшăва сĕнетпĕр. Пирĕн заем пенсионерсемшĕн, çавăн пекех ял хуçалăхĕнче вăй хуракансемшĕн питĕ вырăнлă. Эпир заема пĕр уйăхран пуçласа икĕ çулчен, автомашина туянас текенсене виçĕ çулчен паратпăр. Пирĕн процент ставкисем ытти кооперативсемпе танлаштарсан пĕчĕк пулни халăха ытларах та илĕртет. Уйрăм çын тӳлеслĕхне, тупăшне кура кĕске вăхăтлăхлă çăмăллăхлă условисем сĕнетпĕр. Тĕплĕнрех вара специалист патне пырсан калаçма пулать.

– Пĕтĕмĕшле илсен çынсем заема мĕнле тĕллевпе илесçĕ?

– Эпир уйрăм çынсемпе кăна мар, юридически лицосемпе те ĕçлетпĕр. Апла пулсан пирĕн çинче пысăк ответлăх, çакăн пĕлтерĕшĕ пысăк. Çынсем пирĕн кредит кооперативĕн пулăшăвĕпе кулленхи мĕн пур йывăрлăха татса парасçĕ. Хăшĕ ĕне туянасшăн, теприн хуçалăхне «кăвак çулăм» кĕртмелле, виççĕмĕшĕ автомашина шинине улăштарасшăн, тархасшăн, вăхăта ан тăсăр, пирĕн пата килĕр – эпир пулăшăпăр. Çавăн пекех çурт-йĕр çĕклемелли материал илме, сывлăха çирĕплетме е тата илемлĕ тум туянма тата ытти валли те. Пирĕн патра вăтăр пин тенкĕ таран илес текенсене поручитель кирлĕ мар. Банка вара ытларах пысăк укçаллă çынсем каяççĕ, кредит кооперативĕсен ĕçне пĕчĕк тупăшлă çынсем валли йĕркелеççĕ.

– Амăш капиталĕн сертификачĕн хуçисем тĕлĕшпе мĕн калама пултаратăр эсир?

– Паллах эпир вĕсене те яланах хапăл тăватпăр. Чи пĕлтерĕшли вара çамрăк çемье патшалăх документĕпе вăхăтра туллин те вырăнлă усă курма, пирĕн пулăшупа çурт-йĕр ыйтăвне татса пама пултартăр. Çапла майпа укçа-тенкĕне çурт-йĕр туяннă е çĕнĕрен çĕкленĕ çĕре хывма май пур. Çак ĕçе йĕркеленĕ чухне пирĕн пысăк квалификациллĕ юрист укçа илекенпе пĕрле регистраци службинче, Пенси фондĕнче тĕрлĕ документ тума пулăшать. Мĕншĕн тесен сутуилӳ ĕçĕ – кăткăс ĕç. Пирĕнтен пулăшу ыйтни сирĕн ыйтăва кĕске вăхăтра татса пама пулăшать. Опытлă юрист çурт-йĕр тума кирлĕ документсене пухас ĕçе хутшăнать. Çавăн пекех заем килĕшĕвĕ тунă çĕрте тата уттинче пулăшать.

– Сирĕн пата укçа хума килекенсем та сахаллăнах мар, мĕнле условипе илĕртетĕр-ха ун йышшисене?

– Харпăр хăй укçа калăпăшне татах та ӳстерес текенсене эпир тупăшлă условисемпе йыхравлатпăр. Инвалидсене пенсионерсем валли тĕп ставка çумне 1 процентран пуçласа 1,5 процент чухлĕ хушма ставка пама палăртнă. Пирĕн ĕçре чи пĕлтерĕшли – çынсемшĕн усăллă та тупăшлă ĕç тăвасси. Çавна тĕпе хурса малтан хунă тĕп сумма çумне хушма, пĕр пайне илме е тĕрлĕ сăлтава пула хăвăр счет çинчи укçана йăлтах илме май пур. Вăл е ку ĕçе пурнăçласан та процент ставки сыхланса юлать, пурĕрех укçа хуракан тăкакра юлмасть, эпир çынсен мелĕшĕн тăрăшатпăр вĕт. Процент ставкин калăпăшĕ хăвăр хуракан укçа калăпăшĕнчен килет, вăл çулталăкра 14,5 процента çити пулать.

– Сирĕнпе çыхăну тытакансен хăйсен укçишĕн пăлханма сăлтав çук-и-ха?

– Пачах та çук, эпир 190 номерлĕ-ФЗ «О кредитной кооперации» Федераллă Саккуна, патшалăх регистрацийĕн свидетельстви тĕпе хурса ĕçлетпĕр. Пире çирĕп тĕрĕслеççĕ. «Содружество» кредит кооперативĕ СРО (Саморегулируемая организация-Некоммерческого партнерства «Национальное объединение кредитных кооперативов») членĕ шутланать. Хунă укçа калăпăшне «Содружество» резерв фончĕ тата пурлăхĕ гарантилет. Уставпа килĕшӳллĕн кооператив членĕсен укçи-тенки пайщиксене заем парас çеç кăна каять, вăл укçа-тенкĕне эпир ытти çĕре хывмастпăр. Çавăнпа та пайщиксен пăлханма сăлтав пачах та çук.

Ку таранччен заем илсе курнă тата процент мелĕпе укçа хывнă çынсем сисрĕç пулĕ ĕнтĕ пирĕн уйрăмлăхсене, вĕсене йăлтах пулăшу кирлĕ çынсемшĕн йĕркеленĕ. Муркашри пирĕн уйрăм Октябре 50 çул урамри 23 çуртăн 2-мĕш хутĕнче («Сельхозтехникăра») вырнаçнă, тĕплĕнрех 62-6-86 номерпе шăнкăравласа пĕлме пулать.

– Елена Васильевна, паянхи сăлтавпа усă курса Муркаш районĕн пайщикĕсене мĕн сĕннĕ пулăттăр?

– «Содружество» кредит кооперативĕ çак йышри мĕн пур пур клиента, çавăн пекех çав шута кĕрес кăмăллисене Кредит кооперацийĕн кунĕ ячĕпе саламлать. Пире шаннăшăн, пирĕнпе пĕрле тăрăшнăшăн тав тăвать. Эпир шанатпăр, кооператив малашлăхĕ пысăк, пурнăçламалли вара татах та чылай. Сирĕн сывлăх та телей, çемьере килĕшӳ пултăр сирĕн.

Р. ИЛЛАРИОНОВА калаçнă.

Сăн ӳкерчĕкре: Немцевсен телейлĕ çемйине куратăр. «Содружество» кооперативăн пулăшăвĕпе вĕсем тин кăна çурт-йĕр ыйтăвне татса пачĕç. Кирек камшăн та çурт-йĕр ыйтăвĕ тĕп вырăнта тăрать, уйрăмах çамрăк çемьешĕн.

– Эпир питĕ савăнтăмăр, пире çак кооператив ĕçченĕсем тăрăшнипе кĕске вăхăтра пире çурт-йĕрлĕ турĕç. Эпĕ уйрăмах «Содружество» директорне Елена Васильевнăна тав тăватăп. Вăл кирек кама та пулăшма хатĕр, – терĕ Ирина Александровна Немцева савăнăçне пытараймасăр.

Кил тата хушма хуçалăх

Ĕнене килтех пĕтĕлентеретпĕр

Ялти сервис

Çĕр-шыв аталанăвĕнчи çĕнĕ технологисемпе сервислă пулăшу мелĕсенчен ял çынни те сиксе юлмасть. Çĕнĕлĕхсене алла илессипе ĕне усракансем те катара тăмаççĕ. «Хамăр ĕçлемесен пирĕн килти хушма хуçалăха кам аталантарĕ?» – хăйĕн çине кăна шанса кусран тинкерет ялта пурăнакан. Хресчене хăй туса илнĕ уй-хир е пахча продукцийĕ вылькăх витĕр кăларсан кăна ытларах тупăш парать. Шăпах çакна ăнланакан ял çынни çĕр-шыв экономикинчи йывăрлăхсемпе кĕрешсе килти хушма хуçалăхра вылькăх-чĕрлĕх ĕрчетет. Ял хуçалăхĕнчи çĕнĕлĕхсене алла илекенсем хресчене вăхăтра пулăшу парас тĕллевпе кăçал киле тухсах ĕнесем пĕтĕлентерес ĕçе çул пачĕç. Епле пурнăçа кĕрсе пырать вăл? Ял çыннисем тивĕçлипе йышăнчĕç-и ăна? Çак ыйтусем çине хурав шыраса ĕнесене килсене тухса искусствăлла майпа пĕтĕлентерессипе ĕçе пуçăннă операторпа Светлана Юрьевна ГАВРИЛОВĂПА тĕл пулса каласрăмăр.

– Хăвăрт улшăнакан пурнăçра çĕр ĕçченĕн пур çĕре те ĕлкĕрсе пыма вăхăт хĕсĕкрех. Кунсăр пуçне хăш-пĕр вырăнсенче пĕрлешӳллĕ хуçалăхсем панкрута тухнăран ял çыннишĕн килти хушма хуçалăхри ĕнесене искусствăлла пĕтĕлентересси пысăк ыйту пулса тăчĕ. Эсир кӳлĕннĕ ĕç çакна татса пама пулăшать мар-и?

– Çапла. Ялта пурăнакансем те пирĕн ĕçе ăнланчĕç. Ку савăнтарать. Ятарлă специалист киле тухса ĕнесене пĕтĕлентересси – паянхи кун ыйтăвĕ. Пирĕн пулăшупа усă курас çула суйланисем вăхăт перекетленине те палăртмалла. Ку вара паянхи пурнăçра чи пĕлтерĕшлĕ пулăм. Вăхăт перекетленипе пĕрлех вылькăхсен сывлăхĕ те малти вырăна тухать.

– Мĕнпе уйрăлса тăрать-ха ĕнесене искусствăлла майпа пĕтĕлентерни вăкăрсемпе пĕтĕлентернинчен?

– Тĕрĕс ыйту хускатăр. Шăпах çакăнти уйрăмлăхсене пĕлменрен ĕнесене вăкăрсемпе пĕтĕлентерни ар сыхăнăвĕ урлă сарăлакан чирсене çул парать те. Вăл килти хушма хуçалăх тытакансене чирленĕ ĕнесене сыватас ĕçре укçатенкĕ енчен те, вăхăт тĕлĕшпе те пысăк тăкак кӳрет. Çакă вара пулас пăрăван сывлăхĕпе аталанăвĕ çине те витĕм кӳрет. Çав вăхăтрах ĕнесене искусствăлла майпа пĕтĕлентернин тĕллевĕ – кашни ĕнене пăрулан̆ă хыççăнхи пĕрремĕш уйăхрах тухăçлă пĕтĕлентерсе хăварасси, ĕнесем хĕсĕр юласран сыхланасси. Практика кăтартнă тăрăх ĕнесене искусствăлла майпа пĕтĕлентерсен общестăвăлла секторта та, килти хушма хуçалăхра та пăру илессипе кăтартусем чылай пысăкрах. Кун пек чух селекципе ăратлăх ĕçĕ те çӳллĕ шайра пулса пырать. Апла пулсан вылькăхсен паха енĕсене малалла аталантарма çул уçăлать.

– Эсир ял çыннисем патне килсене тухса хушма хуçалăхсенчи ĕнесене искусствăлла майпа пĕтĕлентерме мĕнле вăрлăхпа усă куратăр? Вылькăхăн ăратлăх пахалăхĕ пирки каласма пулать-и кунашкал чух?

– Ял çыннисен ĕнисене киле тухса искусствăлла майпа пĕтĕлентерме эпир хура-шурă ăратлă вăкăрсен вăрлăхĕпе усă куратпăр. Тĕрĕсленĕ çак вăрлăха эпир ăратлăх ĕçĕпе тимлекен «Чувашское» уçă акционерлă обществăран туянатпăр. Паянхи кун ĕнесене искусствăлла майпа пĕтĕлентерме çак вăкăрсен вăрлăхĕпе усă куратпăр: а) хура-шурă, ăратлă, амăшĕ çулталăкне 9165 килограмм сĕт панă тата сĕтри çу хисепĕ 3,62 процентлă пулнă вăкăр; ă) амăшĕ çулталăкне 10538 килограмм сĕт панă тата сĕтри çу хисепĕ 3,83 процентлă пулнă вăкăр.

– Ĕнесене искусствăлла майпа пĕтĕлентерессин хакĕпе паллаштарайăр-ши?

– Ял çыннишĕн чи кăсăклă ыйту çакă пуласса ăнлантăм. Анчах манăн хурава та кашниех тĕрĕс ăнланасса шанатăп. Ĕнесене искусствăлла майпа пĕтĕлентерессине ирпе тата каçпа пурнăçлатпăр. Çакна пĕрре пурнăçлама 1000 тенкĕ. Енчен те пĕрремĕш пĕтĕлентерӳ тухăçлă пулмасан иккĕмĕш хут оператора чĕнни – 400 тенкĕ.

– Питĕ кăмăллă, анчах сирĕнпе епле çыхăнмалла тата сире ăçта тупмалла?

– Хăйсен килти хушма хуçалăхĕсенче ĕне е тынашка тытакансен вĕсене пĕтĕлентерме вăхăт çитсен тата çак ыйтăва татса пама йывăрлăхсем тухса тăрсан пирĕн патăмăра пĕр тăхтаса тăмасăр çак телефонпа шăнкăравлама пултаратăр: 8-960-300-47-60. Эпир хамăр машинăпах палăртнă вăхăтра сирĕн патăра çитĕпĕр.

А. БЕЛОВ калаçнă.

Сăн ӳкерчĕкре: «Оринино» хуçалăхри ветеринари фельдшерĕ А. Алибекова хуçалăхри ĕнепе ăратлă вылькăхсен выставкинче.

Автор сăн ӳкерчĕкĕ.

Усăллă сĕнӳсем

Кăмпа тăварласси

Кăçалхи илемлĕ кĕр кунĕсем ял çыннисемшĕн кăмпа сезонне самай тăсрĕç. Анчах пĕлетпĕр-и-ха эпир унăн тивĕçлĕ технологине? Çакăн пирки пирĕн паянхи калаçу.

Кăмпа тăварламалли мел нумай. Пĕрисем çак çимĕçе тăварлас умĕн шывра лартаççĕ, теприсем вĕри шыва яраççĕ, виççĕмĕшсем вĕретсе илеççĕ. Унта тĕрлĕ специсем хушассипе вара шухăшсем татах нумайрах.

Кăмпана йывăç katкасенче тăварласси тата нӳхрепре упрасси – тĕп сĕнӳ. Анчах çакна ялта кăна тума пулать. Хулара е хваттерсенче пурăнакансем кăмпа тăварлама кантăк е эмальлĕ савăтсемпе усă курма пултараççĕ. Татнă кăмпана цинк савăтсенче е тăм чӳлмексенче тăварлама пачах юрамасть. Кун пек кăмпа наркăмăшлантарма пултарать.

Кăмпа тăварламалли пĕр меслетпе паллаштарам-ха.

СИВĔ МЕСЛЕТ

Ку мелпе кăрăççене, хурăнайсене, кăвак кăрăççене тата тĕрлĕрен яка кăмпасене тăварлама пулать. Çакна валли татнă кăмпасене тасатмалла, çумалла. Хыççăн 1 литр çине 0,5 апат кашăкĕ чухлĕ шутпа тăвар хушнă шыва ярса лартмалла. Шывне талăкра 2–3 хут улăштарса 2–3 кун тытмалла. Хыççăн кăмпана тепĕр хут тасатмалла та тăварлама пуçламалла.

Кăмпасене шĕлепкисемпе аялалла туса 5–7 см хулăнăш хурсан 1 кг кăмпа çине 30 г шутпа тăвар сапмалла. Кĕленче е катка тĕпне тата 10 кг кăмпа çине шутпа 2 г лавр çулçи, 1 г тутлă пăрăç хумалла. Кунта çавăн пекех гвоздика, хрен, хура хурлăханпа чие çулçисене хума юрать. Кăрăççемпе çемçе кăмпасене (валуи) хăйсен ыр̆ă тутине упрама специсемсĕрех тăварлани лайăх. Тăварласа пĕтерсен катка çи виттийĕ çине 8–10 кг таякан йывăр хатĕр хумалла. 2–3 талăкран кăмпа çине тăвар шывĕ тухсан тата кăмпа пусăрăнсан ытлашши шыва илсе тасатса хатĕрленĕ кăмпа хушма юрать. 3–4 талăкран та тăвар шывĕ тухмасан пусăрăнтарма йывăртарах хатĕр хушмалла.

С. НИКОЛАЕВ,
вăрманçă.

Купăста касмалла

Купăста лайăх упраннин тĕп сăлтавĕ – ăна вăхăтра касса пуçтарни. Тулса çитнĕ купăста пуçĕ хытă, унăн çамки кăшт çутăрах. Сутă сăн кĕни купăста ӳсме чарăнни пулать. Çурăлнă пуçлисем управа юрăхсăр.

Йӳçĕтме е тăварлама пăхнă купăстана чи юлашкинчен касаççĕ. Мĕншĕн тесен пирвайхи сивĕсем вĕсенчи крахмала сахăра куçараççĕ. Кун пек купăста лайăхрах йӳçет.

Хĕл каçарма хуракан купăста пуçĕ çумĕнче 3–5 симĕс çулçă пулмалла. Кая юлса пулакан купăстана юпа уйăхĕн юлашки кунĕсенче пуçтарсан та юрать, мĕншĕн тесен вăл юлашки кунччен ӳсет.

Каснă купăстана хĕвел çинче тытмалла мар, мĕншĕн тесен кун пек чух вăл шыв нумай çухатать.

Купăста тунисене те йăран çинчен çийĕнчех пуçтармалла та анана пусса хумалла.

А. ШАРИКОВ.

Çуллаччен упранать

Ял çынни ыхра пуçтарса кĕртнĕ ĕнтĕ. Çитес çулхи тухăçшăн тăрăшакан ăна хĕл касма лартса та хăварнă. Юлнă ыхрана вара унпа нумайрах усă курас тесен епле майпа ытларах упрама пулать? Çакна пĕлесшĕннисем нумайăшăн пулнине шута илсе хаçат вулакансене хамăн мелпе паллаштарас тетĕп.

Тип çăва çулăм çине лартса вĕреме кĕртетĕп. Сивĕнсен кашни çур литр çу пуçне 10 тумлам йод (дезинфекципе) тумлататăп. Лайăх типĕтнĕ ыхрана çак хутăшка чиксе кăларса хаçат çине сарса хуратăп. Çăвĕ сăрхăнса ыхри типсен ăна йывăç ещĕке куçаратăп. Ĕнетĕр е çук, анчах çапла тусан манăн ыхра кухнăйрах чип-чипер хĕл каçать.

Е. ПЕТРОВА.
Мăн Хураçка ялĕ.

Шăши евĕр чĕрчунсемпе кĕрешетпĕр

Асăрханăр

Юпа уйăхĕн вĕçĕнче уй-хирсемпе сад-пахчасенче шăши евĕр чĕрчунсем йышланса кайнине асăрхама пулать. Каламалла, сивĕ кунсем çывхарнă май вĕсем уй-хиртен çынсем пурăнакан вырăнсене куçаççĕ. Çавăнпа та вĕсемпе кĕрешес ыйту паян килти хушма хуçалăх тытаканăн кун йĕркинче тăрать.

Шăши евĕр чĕрчунсенчен чи пысăк сăтăр тăваканнисем – уй-хир шăшисем. Вĕсем çулталăкĕпех пысăк активлăхпа палăраççĕ: шăрăх вăхăтра – каçпа, сивĕ кунсенче – кăнтăрла. Вĕсен ĕрчеслĕхĕ уйрăмах пысăк пулни – ял çыннишĕн чи çивĕч ыйту.

Кĕр кунĕсенче шăшисем хăйсене хĕл каçма меллĕрех вырăн хатĕрлеççĕ. Вĕсем кăмăллакан вырăнсем: дача çурчĕсен путвалĕсем, сарайсем, ампарсем, утă-улăм упранакан вырăнсем. Хĕл кунĕсенче çак вырăнсенчен шăшисем пур еннелле те çăмăллăнах çӳрейĕççĕ. Юр сийĕ вĕсене кушаксемпе тăманасенчен хӳтĕлет. Шăшисем уйрăмах çамрăк улмуççисен çĕр çумĕнчи пайне лайăх кăмăллаççĕ. Тивĕçлĕ мерăсем йышăнмасан вĕсем ăна вулă таврашĕлах кăшласа çаврăнаççĕ.

Сад-пахчари шăшисемпе кĕрешессине кĕркуннех пуçăнмалла. Çак тĕллевпе малтанах кил хуçин пахчари тĕрлĕ каяшсен куписене пĕтермелле. Çум курăкĕсемпе пахча çимĕç çеçкисене ним пăхмасăр çунтарса ямалла. Картасем çумĕнче çулăнмасăр юлнă курăксене пĕтерессине ĕçлемелле.

Шăшисем çамрăк йывăççене кăшласа сиен кӳресрĕ терĕмĕр те вăл йывăççен вуллисене руберо-идпа е толь пе чĕркемелле. Çак материалсен аялти пайне çĕр айне 5–10 см ярсан та ытлашши пулмасть. Йывăççем таврашĕнчи çĕре хытă таптаса лартни те шăшисем пырас çула хупать. Рубероида тул енчен шурă краскăпа сăрлани нарăс-пуш уйăхĕсенчех улмуççисене вĕри çапасран сыхлĕ.

Улмуççи вуллисене полиэтилен хутпа чĕркени питĕ тĕрĕс мар, мĕншĕн тесен шăшисем ăна кăшлама юратаççĕ кăна.

Паян-ыран сад-пахчара шăшисем валли наркăмăш хурса парассипе ĕçлемелле. Çакна çерем хулăн çĕрте тума ан манăр. Çамрăк йывăççем нумай вырăнсенче те вăл паянах пурнăçламалли ĕç. Ăна валли çӳхе хăмасенчен тăватă енне те картлана 30–40 см тăршшĕ ансăр «кормушкăсем» хатĕрлемелле. Çак туннельсене шăшисене пĕтермелли «апат» хурса памалла. Çак çуртсенчи шăши «апачĕ» кăвакармасть, пăнтăхмасть. Вĕсене хĕлле юр витсе лартсан та шăшисем вĕсене шăрщăпа чиперех шыраса тупаççĕ. Çакнашкал трубкăсемпе усă курни наркăмăша килти чăх-чĕп çиесрен сыхлать. Çуркунне вĕсене силлесе тăкса вилнĕ шăшисене çĕре чавса чикме пулать. Çапах та çак хатĕрсем патне пĕчĕк ачасем пырса вĕсене силлесрен тата вилнĕ шăшисене алла илесрен сыхланмалла.

Уй-хирте тырă нумай юлнăран кăçал шăшисен хисепĕ те пысăкки куç кĕрет. Вăхăтра тивĕçлĕ мерăсем йышăнмасан шăши шăтăкĕсем гектар пуçне 500 штука çитме пултараççĕ. Кунашкал лару-тăру шăшисен кĕрхи культурăсене пысăк сиен кӳрессин пирки систерет.

Шăшисен çиме пултараслăхĕ питĕ пысăк. Вĕсем хăйсен кĕлетке йывăрăшĕнчен 3,5 хут ытларах апат çиеççĕ. Хĕлле вĕсем кĕрхи культурăсен çулçисемпе тунисене çисе пурăнаççĕ. Им-çама уй-хире хунипе пĕрлех хуçалăхсен фермисене, складсемпе хранилищĕсене хуни те пысăк усă пулĕ.

Пĕр гектар çинче 100 шăши шăтăкĕ пулни çак чĕрчунсен сиенлĕхĕн экономика чикки шутланать. Çакна ан манăр:

– пĕр шăши çулталăкра 2 килограма яхăн тырă çиет;

– гектар çинче 100 шăши шăтăкĕ пулни çак чĕрчунсен хисепĕ 500 экземпляра çывхарни çинчен пĕлтерет;

– 500 шăши пĕр тонна тырă çисе ярать;

– тырă-пулă пуссисене наркăмăшлă им-çам хурса гектар пуçне вăтамран 270 тенкĕ тăкакланать пулсан çак ĕçĕн усси 18 хут пысăкрах. Им-çам пирĕн филиалта пур.

Пĕрлешӳллĕ хуçалăхсенчи агрономи службисене шăшисен ĕрчевлĕхне сăнасах тăрасса шанатăп. Пирĕн тел.: 62-2-77.

А. ПОПОВ,
«Россельхозцентр» филиалăн районти пайĕн пуçлăхĕ.

Сăвă

Ситуккасси

***АВТОРТАН.** Тăван ял илемĕ кашниншĕн пĕлтерĕшлĕ. Таçта кайсан та эпир хамăр çуралса ӳснĕ, пурăннă ял илемне манаймастпăр. Вăл пире ӳсĕмлĕрех ĕçлеме, çĕнĕлĕхсене хăвăртрах алла илме пулăшать.*

Ситуккасси – пирĕн ял:
Виç çырма та, виç урам.
Çамрăк ăру ситĕнет –
Ват çын чунĕ хĕпĕртет.
Çыннисем ирех тăраççĕ,
Ĕçсене хыпкалаççĕ.
Апат-çимĕç хатĕрлеççĕ,
Вылькăх-чĕрлĕхне манмаççĕ.
Килсе кĕчĕ хула пурнăç –
Мĕнле пысăк савăнăç!
Газĕ наччас ăшатать –
Тутлă кукăль те пиçет.
Сывлăх пултăр пурне те,
Пысăклантăр ялĕ те.
Асфальтне пĕрле сарар,
Нумай çулсем пурăнар!
Тăван ялăм, савнă ял!
Пулсам эс ялан пуян!
Килĕр, çӳрĕр, ан ӳркенĕр,
Ĕçке-çике йыхăрăр!

КЛАВА.

«Ачасем те ответлăх пирки пĕлччĕр»

«Полици тата ачасем»

Çапла пĕлтерет полици майорĕ И. Петров участковăй **(сăн ӳкерчĕкре)** Катькасри пуçламăш шкул-ача садĕнчи шăпăрлансемпе тĕл пулнă май.

Октябрĕн 25-мĕшĕнче пирĕн республикăра пĕр уйăха тăсăлнă «Полици тата ачасем» профилактика акцийĕ вĕçленет. Паянхи кунччен акă полицин çул çитменнисемпе ĕçлекен сотрудникĕсем, участковăйсем тата çул-йĕр хăрушсăрлăх инспекторĕсем районти 22 вĕрентӳ учрежденийĕнчи чылай тĕл пулăва хутшăнма ĕлкĕрчĕç ĕнтĕ. Ачасене йĕркене пăсассинчен асăрхаттарасси вĕсен тĕп задачи пулса тăрать. Çапла вара ашшĕ-амăшĕсемпе тата педагогсемпе пĕрлех ачасен ответлăх туйăмĕ хăйсем тăвакан ĕçсемшĕн яваплăх пулмаллине полицейскисем те вĕрентеççĕ. Вĕсем вырăнсенчи профилактика канашĕсен ларăвĕсене те тăтăшах хутшăнаççĕ.

«Акци вăхăтĕнче паянхи кунччен 1 ачана учета илме тиврĕ, 3 ашшĕ-амăшĕ çине хăйсен тивĕçне йĕркеллĕ пурнăçламанран протокол çыртăмăр, – пĕлтерет В.В. Алексеев, Шалти ĕçсен министерствин районти пайĕн çул çитменнисемпе ĕçлекен уйрăмăн ертӳçи. – Ку районта ирттернĕ профилактика операцийĕн пĕтĕмĕшле кăтартăвĕ мар, паллах».

Ачасем хăйсене хăрушсăрлăхра туясси пирĕнтен, аслисенчен, нумай килет. Уйрăмах çул-йĕр çинче. Çавăнпа та ачасене пĕчĕкренех йĕркене пăхăнма, çапла майпа хăрушлăха асăрхаттарма вĕрентесчĕ.

Н. НИКОЛАЕВА.

ЛЕНИНГРАДСКОЕ ЧУДО - ЛЕКАРЬ «НЕВОТОН"

Счастье-это быть здоровым. Вы согласны? Ибо без здоровья нет сил радоваться жизни. И даже для счастья в личной и семейной жизни, и успеха в работе, нам непременно нужно здоровье! Как его обрести знают те, у кого есть эти приборы, творящие волшебство.

НЕВОТОН-физиотерапевтический прибор. Он образует вокруг себя особое магнитное поле, которое действует на очаг болезни, в результате чего клетки больного органа активизируются, самоочищаются, избавляются от шлаков, улучшается их насыщение кислородом. Такое воздействие обеспечивает улучшение текучести крови, расширение сосудов, нормализацию питания сердечной мышцы и снижение артериального давления. Уходят головные боли, нормализуется общее самочувствие: нет больше шума в ушах и мушек перед глазами. Ощущается общий прилив сил. Прибор вешают на шею или крепят на больное место на 1-6 часов (затем можно перенести на другое место) и носят до выздоровления. Полный курс 3-4 недели.

Безопасен, не вызывает передозировки и побочных эффектов. Им можно пользоваться и детям и взрослым. Надежен: будет служить Вам не менее 5 лет. Более того, одним прибором могут пользоваться несколько человек и его свойства при этом не ухудшаются.

НЕВОТОН- Магнитный биокорректор, получивший патент и лицензию Минздрава РФ. Министерство официально утвердило перечень заболеваний, которые лечит **НЕВОТОН.**

Сердечно-сосудистую систему- гипертония, ишемия, стенокардия, вегетососудистая дистония, сердечный приступ, постинсультное состояние, варикозное расширение вен, тромбофлебит, отеки.

Опорно-двигательный аппарат остеохондроз, радикулит, болезни суставов, артриты, артрозы, вывихи. **Неврологические и нервно-психические** расстройства, болевые синдромы, утомляемость, головные боли, стрессовые состояния, неврозы, нарушения сна, хроническая усталость.

Мочеполовую систему – мочекаменная болезнь, цистит, импотенция, фригидность, простатит, аденома предстательной железы, воспаление женских половых органов, нарушения цикла, мастит, мастопатия, фибромиома матки.

Дыхательную систему – ангина, хронический бронхит, насморк, бронхиальная астма, аллергия.

Цена 1350р.

Пенсионерам, Ветеранам скидка!

ВЫСТАВКА-ПРОДАЖА СОСТОИТСЯ:

25 октября с 13 до 14 часов в РДК

ИМЕЮТСЯ ПРОТИВОПОКАЗАНИЯ, ТРЕБУЕТСЯ КОНСУЛЬТАЦИЯ СПЕЦИАЛИСТА

СЛУХОВЫЕ АППАРАТЫ

цифровые, заушные, карманные от 3000 до 12 000 руб.

комплектующие: **батарейки, шнуры, вкладыши**

ВЫСТАВКА-ПРОДАЖА СОСТОИТСЯ:

25 октября с 13 до 14 часов в РДК

ПЕНСИОНЕРАМ, ВЕТЕРАНАМ - СКИДКИ !!!

КВАНТОВЫЕ ОЧКИ ПАНКОВА

улучшают лимфатический дренаж глаз и внутренних органов на 40% (миокард, печень, почки, бронхолегочная система, кожа, пищеварительный тракт) методика магнитолазерной терапии. **Рекомендуются при:** **катаракте, глаукоме, атрофии зрительного нерва, амблиопии, астигматизме, гиперметропии, дистрофии сетчатки, косоглазии; близорукости . Цена 4500 руб.**

ВЫСТАВКА-ПРОДАЖА СОСТОИТСЯ

25 октября с 13 до 14 часов в РДК

ПЕНСИОНЕРАМ, ВЕТЕРАНАМ - СКИДКИ!!!

Тав тăватпăр

Тивĕш ялĕнче пурăннă пирĕн юратнă ывăлăма, мăнукăма Максим Артемович Кузьмина юлашки çула ăсатма пулăшнăшăн, йывăр хуйха пирĕнпе пайланăшăн «Незабудка» садик ĕçченĕсене, тăвансене, ял-йыша, пускилсене чĕререн тав тăватпăр.

Кузьминсен, Семеновсен çемйисем.

Администрация Моргаушского района сообщает о наличии свободного земельного участка, распределяемого на праве аренды из категории «земли сельскохозяйственного назначения» с кадастровым номером 21:17:060201:173, местоположение: Чувашская Республика, Моргаушский район, Большесундырское сельское поселение, земельный участок расположен в южной части кадастрового квартала 21:17:060201, для ведения сельскохозяйственного производства, площадью 2000 кв.м.

Заявки принимаются в течение месяца с даты опубликования объявления по адресу: 429530, село Моргауши, улица Мира, дом 6 (здание администрации), кабинеты № 312 и 317, с 8-00 час. до 17-00 час. ежедневно, кроме выходных дней. Телефон для справок: 62-2-66.

* * *

Администрация Моргаушского района сообщает о наличии свободного земельного участка, распределяемого на праве аренды из категории «земли населенных пунктов» с кадастровым номером 21:17:020202:629, местоположение: Чувашская Республика, Моргаушский район, Ильинское сельское поселение, с. Ильинка, ул. Дачная, для ведения личного подсобного хозяйства, площадью 524 кв.м.

Заявки принимаются в течение месяца с даты опубликования объявления по адресу: 429530, село Моргауши, улица Мира, дом 6 (здание администрации), кабинеты № 312 и 317, с 8-00 час. до 17-00 час. ежедневно, кроме выходных дней. Телефон для справок: 62-2-66.

* * *

Администрация Моргаушского района сообщает о наличии свободного земельного участка, распределяемого на праве аренды из категории «земли сельскохозяйственного назначения» с кадастровым номером 21:17:071001:149, местоположение: Чувашская Республика, Моргаушский район, Кадикасинское сельское поселение, земельный участок расположен в юго-западной части кадастрового квартала 21:17:071001, для ведения личного подсобного хозяйства, площадью 5822 кв.м.;

Заявки принимаются в течение месяца с даты опубликования объявления по адресу: 429530, село Моргауши, улица Мира, дом 6 (здание администрации), кабинеты № 312 и 317, с 8-00 час. до 17-00 час. ежедневно, кроме выходных дней. Телефон для справок: 62-2-66.

Продаем: доски 25-50 мм (обрезные, необрезные), брус любого сечения, жерди, подтоварник. Изготовим на заказ: срубы, беседки любого размера. Цена договорная, доставка по району бесплатно. Тел.: 8-927-667-28-32, 8-919-679-18-11. 3-5.

Продаю: гравмассу, щебень, песок, керамзит, бетон, торф, чернозем. С доставкой. Скидки. Тел.: 8-927-668-70-15. 8-13.

В Москву требуются фасовщицы, грузчики. Жилье, питание – бесплатно. З/п 30000 руб. Тел.: 8(8352)36-42-92, 36-42-94. 1-5.

СПУТНИКОВЫЕ АНТЕННЫ от 3000 руб. Установка, гарантия. Тел.: 8-905-345-77-19. 3-12.

В Москву и Московскую обл. требуются: фасовщицы-упаковщицы,грузчики (кондитерские фабрики, молочное производство, снековая продукция, мясокомбинаты, склады). Питание, проживание предоставляются. Вахта 15/15, 20/20, 30/15, 30/30, 60/30. З/п от 25000 руб. (сдельная). Тел.: 8(8352)23-22-22. **2-5.**

БЕТОН, РАСТВОР любых марок.
Тел.: 38-87-78, 8-927-66-88-778.
Песок, ОПГС (гравмасса), щебень.
Тел.: 38-84-40, 8-927-66-88-440.
Доставка миксерами, самосвалами. 38-50.

Пĕлтерӳсем. Объявления

Приглашаем всех, кого интересует дополнительный заработок. Возможность совмещать с любой работой. Возраст и образование значения не имеют. Звонить по тел.: 8-960-310-01-29, 8-927-850-18-58. 5-5.

* * *

Куплю дом в с. Моргауши и в ближайших деревнях. Тел.: 8-927-255-12-05. 1-2.

* * *

Продаем комбикорма. Тел.: 8-927-843-52-40. 5-5.

* * *

Тăхăр уйăхри хура-шурă тынашка усрама сутатпăр. Хакĕ калаçса татăлнă тăрăх. Тел.: 8-952-021-99-87. 2-2.

* * *

Продаю автомобиль ВАЗ-2107, 2002 года выпуска. Цвет белый, газ+бензин. Состояние хорошее. Цена договорная. Тел.: 8-987-667-10-44.

пластиковые ОКНА
Немецкое качество
Окна STAR
6-камерный профиль ПО ЦЕНЕ 3-камерного
подробности по телефонам: 8-9603101816
скидки до 35%
Пенсионерам доп. скидки
Офис продаж в здании рынка с.Моргауши
Окна стали дешевле...

* * *

Ĕне, вăкăр, тына, пăру, сурăхсем туянатпăр. Тел.: 8-903-063-07-57. 5-5.

* * *

ТД «Лотос» реализует: профнастил, профили, трубы новые, б/у, трубы для ограды и ворот, краски, утеплители, поликарбонат, банные печи, мотоблоки. Монтаж систем отопления, изготовление теплиц, оград для полисадников. ВЫ ЗВОНИТЕ, МЫ ДОСТАВИМ! Тел.: 8-927-848-84-30. 5-5.

* * *

Куплю корову, бычка, телку, овец. Тел.: 8-905-342-39-43. 3-13.

* * *

Продаю песок, гравмассу, бой кирпича, керамзитоблоки, с доставкой. Услуги экскаватора. Тел.: 67-66-95, 8-905-347-99-15. 2-5.

* * *

Продаю: кирпич одинарный М-100; М-125; М-150; керамический полуторный М-125; двойной керамический; силикатный белый, желтый; КББ р-р 20х20х40; красный половняк, некондиция, гравмассу, керамзит. Доставка и разгрузка на манипуляторе. Документы. Тел.: 8-903-358-20-97, 8(8352) 44-20-97. 8-9.

* * *

Услуги буровой машины для рытья колодцев разного диаметра, с доставкой, установкой колец. Тел.: 8-903-379-09-01. 2-6.

* * *

Автоуслуги до 6 т. по республике и по России. Опыт работы. Цена договорная. Тел.: 8-903-065-58-68. 1-2.

* * *

Сумалли качакасемпе путеккисене сутатпăр. Тел.: 8-965-686-86-54.

* * *

Октябрьте пăруламалли хура тĕслĕ тынашки сутатпăр. Тел.: 8-937-394-42-14.

* * *

Продаем пропаренные керамзитобетонные блоки, цемент, песок речной, гравмассу, керамзит. Адрес: с. Моргауши, «Агропромснаб». Тел.: 8-905-340-07-78. 1-5.

* * *

Куплю дом с земельным участком. Недорого. Тел.: 8-987-577-66-41.

с 23 по 30 октября

Частица Мощей Святой Блаженной МАТРОНЫ МОСКОВСКОЙ

Частица Мощей Святителя НИКОЛАЯ ЧУДОТВОРЦА

Будут пребывать в с. АНАТ-КИНЯРЫ (ÇӲЛТИКАССИ) Чебоксарского района в Храме иконы Божией Матери «Владимирская» В эти дни будут совершаться ежедневные богослужения

Время работы храма: с 7.30 час. до 20.00 час.

	суббота 22 октября				воскресенье 23 октября				понедельник 24 октября				вторник 25 октября			
Местное время	04:00	10:00	16:00	22:00	04:00	10:00	16:00	22:00	04:00	10:00	16:00	22:00	04:00	10:00	16:00	22:00
Облачность %																
Осадки мм																
Температура °C	+6	+5	+8	+4	+3	+3	+5	+4	+3	+3	+5	+3	+1	+1	+3	0
Давление мм	751	753	753	754	753	751	749	748	747	748	751	753	754	755	755	755
Влажность %	95	92	65	74	84	78	86	90	95	98	88	86	92	86	64	68
Ветер м/сек	З 3	З 4	З 5	З 3	Ю-З 4	Ю-З 5	Ю-З 6	Ю-З 4	С-З 2	С 4	С-В 5	С-В 5	С 4	С 6	С 6	С 4
Солнце восход/заход		07:38	17:36			07:40	17:33			07:42	17:31			07:44	17:29	
Луна восход/заход		02:35	15:31			02:38	15:47			04:06	16:03			05:37	16:20	
фаза																

Орининти вăтам шкул коллективĕ кунта вĕрентӳ енĕпе ĕçлекен директор çумĕн И.Г. Григорьевăн ашшĕ тата ОБЖ учителĕн А.М. Григорьевăн хуньашшĕ **Григорий Петрович ПЕТРОВ** вилсе кайнă пирки чĕререн хурланни çинчен пĕлтерет.

Муркаш районĕнчи «Çĕнтерӳ ялавĕ» хаçат

УЧРЕДИТЕЛЬСЕМ:
Чăваш Республикин Культура, национальноçсен ĕçĕсен, информаци политикин тата архив ĕçĕн министерстви.
ЧР Культура, национальноçсен ĕçĕсен, информаци политикин тата архив ĕçĕн министерствин «Муркаш районĕн «Çĕнтерӳ ялавĕ» хаçат редакцийĕ» автономи учрежденийĕ.

Тĕп редактор А.И. ТИХОНОВ.

АДРЕС: 429530, Чăваш Республики, Муркаш ялĕ, Мир урамĕ, 9А çурт.
ТЕЛЕФОНСЕМ: тĕп редактор - 62-1-36, яваплă секретарь - 62-2-82, бухгалтери - 62-1-35, пайсем: общество пурнăç пайĕ - 62-2-82, экономика тата социаллă пурнăç пайĕ - 62-1-38.
Факс: 62-1-36. E-mail: morpress@cbx.ru, redaction@cbx.ru

Сыхăну, информаци технологийĕсен тата массăллă коммуникаци сферине пăхса тăракан Федераллă службăн Чăваш Республикипе – Чăваш Енпе ĕçлекен управленийĕ 2009 çулхи раштавăн 7-мĕшĕнче ПИ ТУ 21-00073 № регистрациленĕ.

Калăпăшĕ 2 пичет листи.
Ал çырăвĕсене рецензилемеççĕ, каялла тавăрса памаççĕ, 2 страницăран пысăкраххисене йышăнмаççĕ.
Рекламăпа пĕлтерӳсен чăнлăхĕшĕн вĕсене паракансем яваплă.

ИЗДАНИ ИНДЕКСĔ: 54822.
Хаçат чăвашла юн тата шăмат кунсерен тухать.
Номер дежурнăйĕ Макарова Р.А.
Пичете панă 21.10.2011 ç.
Пичете памалли вăхăт: графикпа – 17 сех. 20 мин., чăннипе – 17 сех. 20 мин.
Заказ Тираж 4362.

Номер набран и сверстан в АУ ЧР «Редакция Моргаушской районной газеты «Çĕнтерӳ ялавĕ», отпечатан в типографии ГУП "ИПК "Чувашия": 428019 г. Чебоксары, пр. И. Яковлева,13. Качество печати соответствует оттискам, предоставленным редакцией.